ΓËHEM HAXHIADEMI

DIOMEDI

Tragedi me pesë akte

GJINOKASTËR, 1936

TIRANË, 1936
Shtëpija Botonjëse «Kristo Luarasi»

BKSH

BKSH

ETËHEM HAXHIADEMI

DIOMEDI

Tragedi me pesë akte

GJINOKASTËR, 1936

SHTËPIJA BOTONJËSE "LUARASI„
TIRANË, 1936

BKSH

VETËT:

DAUNI
EVIPEJA
DIOMEDI
ALAINI

Scena asht në Kanuzë, në pallatin e Daunit.

BKSH

Parathanëje

Këtë rradhë këndonjësvet të ndershëm u parashtroj nji tragedi qi vërtet subjekti i 'saj asht marrë nga mithologjija greke, por në 'te kanë pjesë dhe persona legendarë të Iliris së vjetër.

Tyke qenë prá se këtë përpjekje të herojvet trojanë me atà të Ilirìs nuk po e banj un, por asht nji fakt mithologjik dhe mb' anë t' jetër tyke marrë para sysh se na shqiptarët jemi pasardhësit e Ilirijanvet, më pëlqeu të hartoj nji tragedi të re origjinale me trazim të personavet legendarë t' Iliris me të trimavet të Trojës, të cilët kanë qenë gjithmonë brumë i pambaruëm për poetët e mëdhenj të botës.

Ja edhè shkurtimi i landës së tragedís:

Dauni, mbreti i Ilirís, mbas disa kohësh prej nji kryengritje të shkaktuëme nga vendësit, iku prej andej dhe erdhi n' Italí bashkë me disa besnikë qi pat. N' Italí ngrefi qytetin e Daunís, Kanuzës etj. dhe formoi prap nji shtet mbë vehte.

Ma vonë, si u prish Troja, erdhi në mbretnín e Daunit dhe Diomedi bashkë me vllan me nanë t' jetër Alainin. Në nji luftë qi i çelën Daunit Mesapët, të cilët qenë nji komb fqinjë, Diomedi i ndihmoi me armë e ushtrí Daunit kaq tepër, sá i theu po thuë krejt kundrështarët e 'tij. Nga kjo sjellje e fisëshme Dauni i gëzuëm i flet Diomedit për gruë

bijën e vet Evipen. Mirë po Evipeja mbshehtazi ka dashuní me Alainin, vllan e Diomedit. Këta të dy, qi të këthejnë mendimin e Daunit, i thonë këtij se Diomedi don t' a rrëxojë qysh me gjallje nga froni.

Ndonse herën e parë Dauni nuk u besoi këtyneve, por mâ vonë e sullën rastet qi t' u zanjë besë.

Ahere Dauni jo vetëm qi ndërron mendimin t'i api Diomedit të bijën për gruë, por nga zemërimi e shpall se kush të vrasi Diomedin ka për t' i fituë Evipen. Alaini nuk vonon fare, por shkon e gjenë në gjumë të vllan dhe e vret. Pastaj vjen e i kërkon Daunit të bijën si mbas fjalës së dhanme. Dauni tyke e quëjtun vrasësin e të vllait kundrështon t'a banjë dhandërr dhe e përzê.

Kjo asht landa e kësaj tragedije.

Gjinokastër, 1 Janar 1936

BKSH

AKT' I PARË

SCENË E PARË

EVIPEJA

O Ilirí e bukur qi më polle,
Për bjeshkat t'uëja sá dashni më mbolle!
Dhe sot un prore të kujtoj me mallë
E s'kam me të harruë sá të jem gjallë.
Si foshje un u ndash nga ti për jetë,
Por në thellsí të shpirtit më ke mbetë.
Ahere qeshë e lumtun dhe s'më shkonte
Në mendje se çka zemra do t' provonte.
Pësimet e ksaj bote nuk i dija
Dhe sá nji her' do t' vuëja nga dashnija.
Oh, sá ndryshim kam un n' kto vende t' huëja
Me atë koh' qi brithja malet t' uëja!
Nashti nji t'jetër zemrën m' a rrëmbeu:
Djalosh' i Etolís qi puëll Tydeu.
Veç Alaini n' mendje m' fluturon
Dhe veç ay fuqi në shpirt më shton.
Kúr shoh até qi vjen me buz' në gas,
E humbun bahem sá nuk di se ç' flas.
Ay më djek, ay më përcëllon
Dhe po ay me fjal' më dhelaton.
Hyjnesh' e bukurís, më len të qetë
Dhe mos e cyt mâ zemrën t' ime t' shkretë.
Mos u shkakto qi edhe un t' marrohem
Dhe si dikúr Helena të turpnohem.
N' Olymp ti vishe me stoli të arta
E na lëshon tetposht shigjeta t'zjarrta;

Por n' asht se ke dëshirën t' më përvlosh,
Ahere më ndihmo të më bashkosh
Me trimin qi të denjë e pe ti vetë
T' i fal un zemrën t' ime krejt për jetë.

SCENË E DYTË

ALAINI, EVIPEJA

ALAINI

Sa her' qi marr guximin të afrohem,
O Evipe krenare, un pendohem,
Se nuk t' a shoh fëtyrën si dikúr
Të çelët porsi dielli në qershuër.
Nashti po vinj vetëm për të dëftyë
Se krejt anmiku në kufi u thyë.
Mesapët ikën dhe e lan' të lirë
Kanuzën të banuëme me llírë.
Ky lajm më mba muë shpresa do t' gëzojë
Dhe pamjen tande pak do t' a ndryshojë.

EVIPEJA

Rreziku kúr t' im eti i largohet,
Pa fjal' dhe shpirt' i im do të ngazllohet.
Por shum' mâ tepër, Alain, m' dëfreje,
Mesap' i egër po t' ish mund' prej teje.
Anmikut po t' i rrije dhe ti pranë,
Nderoje armët qi yt at t' ka lanë.
Në moshën tande dhe Tydeu nji herë
Sulmoi mbi Thebën me gjasht shok' të t' jerë.
Dhe Diomedi qysh i ri tregoi
Se sá të fortë e pati zemrën n' Troj'.

ALAINI.

Me famën e atyne mburrem mjaft,

Kúr át me emën paç dhe vlla të aft' ;
Por mbassi po nji gjak na rrjeth në shtat,
Dhe un e provoj krahun po t' kem fat.
Sá për këtʼ herʼ Dauni nʼ krahun tʼ im
Sʼ kujtoi, o Evipe, të ketʼ fitim ;
E mbassi moshës sʼ ime sʼ i zuë besë,
Dhe un në luftë ahere sʼ mora pjesë.
Me gjithʼ këte pushtetin e rinís
Mʼ a ka në dorʼ hyjneshʼ e bukurís.

EVIPEJA.

Oh, Afërdita sʼ la njerí të gjallë,
Shtizat e saja tʼ prehta pa ja kallë !
E bukra e Olympit porsi borë
Asht mjaft e egër kúr të fut në dorë.
E prá tʼ a dijsh se tepër më kënaq,
O Alain, nʼ asht se zemrën mʼ a çfaq.
Duë të kuptoj kush asht ajo kriesë,
Qi synin tand të prehët e ka ndezë.
Fol prá; përmblidhe vehten edhé thuëj
Nʼ asht vashë e vendit a po vashë e huëj.

ALAINI.

Fort shpejt, o Evipe, munt të dëftej
Se dashuni për cilën vashë ushqej,
Por mâ përpara duë të sigurohem,
Qi për kallximín tʼ im nuk do tʼ pendohem.
Krejt i pafajshëm isha un mâ parʼ
Edhè mendonja për me qenʼ pjestár
I ndonji lufte qi tʼ më naltësojë
Tuke shkatrrumun prap nji tʼ jetër Trojë.
Kúr plane un të tilla nʼ mendje banje
E nʼ krahanorín tym e zjarr përmbaje,
Hyjneshʼ e bukurís u zemëruë
Dhe pse nuk donte Martit me i shtuë
Antarʼ të tʼ jerʼ të luftës, më ligshtoi
Dhe nʼ zemër rreze të dashnís më lshoi.

Me t' madhet t' i largohem u mundova,
Porse plagën e amběl s'e shërova,
Qi më prodhoi pamja e artë e saj,
Të cilën kúrr nga shpirti s' munt t'a ndaj.
Oh, sá i lumtun jam un në nji ças,
Qi syt e 'saj më kqyrín gjymës n' gas !
N' fëtyr' njomshtin e madhe i shkëlqen,
Sá dhe mâ t' fortën zemër e rrëmben.
Kalim' i 'saj gjithë udhën e stolis
Dhe vuëjtjet e të mjervet i qindis.
Kúr ndonji fjalë e rrall' pa pritë i del,
Shëmbllen si lulja në mëngjes qi çel,
Se përgjithnisht përmbahet mjaft krenare
Dhe e vetmís gjithmon' ka qenë antare.
Ç' të them ? Mbi gjith' stolít qi i kan' falë
Hyjnít, un t' a përshkruëj nuk gjenj dot fjalë.

EVIPEJA

Oh, rreze t' shpirtit, Alain, të dalin ;
Fuqi e' fjalës tande trondit malin !
Me të vërtet kuptoj qi ti mundohe
Prej nji sëmundje t' kandshme qysh prej kohe.
E prá fol mos u tut si do qi t' jetë :
Kush asht shkaktarja qi kaq fort t' ka tretë ?
Kush asht ajó fatlume qi dëfteu
Zotsí për deri zemrën sá t' rrëmbeu ?
S' dyshohet se ajò duhet të jetë
Nji provë e Afërditës pa të metë.

ALAINI

Ç' far' fjale, Evipe, ti pret prej meje,
Kurse t' a them do t' më ngrij' gjaku n' deje ?
Ti vet' qi porsa jeta t' ka aguë,
Flak' dashunije n' zemër s' ke provuë ?
Ahere prá më thuëj për me m' soditë :
Për cilin flokët ti i kreh për ditë ?
Kujt i stolise ? Kujt i zbukurohe ?

Kujt ja ndërsen fëtyrën kúr shikohe ?
Un po t' a dija se fatbardh' kam le
E të fitoje zemrën, Evipe,
Do të largoja turpin për me t' thanë
Se në dashní të zjarrt' ke ti kam ranë !
Por kúr ti duke tepër e patundun
Dhe t' thuësh nji fjalë t' amböl s' asht e mundun,
Ahere un për me t' u çfaq pendohem
E n' vehten t' ime digjem e përvlohem !
Vajtoj për gjendjen t' ime prej marrzís
Edhe mallkoj Hyjneshën e bukrís.
Até qi muë kaq tepër më ligshtoi
E dhimbje t' pashëruëshme më prodhoi.

EVIPEJA

O Alain, sá tepër më mallngjeve !
Ti me kto fjal' të mbrendshmen e dëfteve.
Por sikur zemra n' krahanuër t' përpiqet,
Nj' ashtù edhè e imja po më digjet !
Oh, ti me fjalët aq më ke rrëmbyë,
Sa nuk më rrihet mâ pa të dëftyë
Qi jam e dobët mjaft dhe e shkrumuëme
E nji bashkim me ty më ban fatlume.
M' beso se natë e ditë un kam vajtuë
Dhe s' mundem t' a përshkruëj se sá të duë !

ALAINI

Fol, flak' e zemrës ; fol, o shpresë e gjallë,
Se vetëm fjal' e jote, muë më ngjallë !
Kú buzët t' uëja t' ngjoma kështu rrjedhin,
Dhe mâ të fortin luftëtar e vjedhin..
Në botën mbar' njeri nuk ka me ardhë,
Qi t' quëj mâ shum' se un vehtcn fatbardhë.
O Evipe, o bij 'e Ilirís,
Sá t' fortë e paske zjarrin e dashnís !
Nashti të lutem tepër me m' dëftyë
Se me ç' mënyr' t' fitova zemrën ty.

EVIPEJA.

Dhet hana shkuën dhe njana t' jetrën ndoq,
Kúr syu i yt me t' imin u përpoq
Për t' parën her' dhe aq më përcëlloi,
Sa s' asht e mundshme t' a dëftej me goj'.
Ti kishje ardhun bashk' me Diomedin,
Mesapët kúr patën rrethuë qytetin
Dhe ktu të tre me atin bisedoshit
Se me ç' mënyr' prej 'tyne të shpëtoshit.
Ju vuna vesh ahere n' bisedim
Se Diomedi bashk' me atin t' im
Nga zemërimi dhambët i kërciste
Dhe me dashni të madhe për luft' fliste.
Por ty të rrije i qetsuëm të pashë
Edhe 'të sillesh ambël si nji vashë;
Pamja e jote t' jetër nuk dëftente
Veç pastërtís qi në fëtyr' t' shkëlqente.
Ahere muë të shkretës më përshkoi
Nji dridhje n' zemër edhé shpejt kaloi;
Në këtë ças t' rrezikut e kuptova
Qi shpirtin tand me t' imin e bashkova.
Mà tepër nuk mbaj mend, por sá her' vinje
N' pallatin t' on' dëshroje vetëm t' gjinje
Dhe t' i kallxoje plagët qi i çele
Nji vajze të pafajshme porsi dele.
Prap erdhi koha sot qi të kallxoj
Se ç' far' për ty në zemër un mbëloj.

ALAINI.

Mos fol mâ tepër, Evipe syzezë,
Se edhè vehtes s' ime i kam ndezë.
Mâ shum' se un kush asht ay qi thotë
Qi ka shijuë lumnuëshëm këtë botë?

SCENË E TRETË.

DAUNI, ALAINI, EVIPEJA.

DAUNI.

Gëzohu, bij', se ditë e ambël gdhini
Dhe bashk' me ne t' gëzohet Alaini.
Nga shpat' e Diomedit u liruë
Përsri Kanuza qi qe rrezikuë
Edhè Mesapët u gremisën fare
Nga forc' e rrept e dorës luftëtare.
Gjithkund thërresin dhe gjithkund këndojnë
E armët t' ona t' shenjta po lavdojnë.
Për pak un pres dhe Diomedi t' kthehet,
Qi bashk' me krejt pallatin të dëfrehet.

EVIPEJA.

Nuk munt t' ju them, o at, sá jam gëzuë;
Lumní e juëj asht po lumní për muë.
Qëkurse ikëm na prej Iliris,
Të ndjek' nga gjindja ranun mbas ligsís,
Zemra e ime rrin me frik' gjithmonë
Për jetën t' uëj edhè për fronin t' onë.
Prá kúr Mesapët rishtas na rrethunë
Edhè fortesën në rrezik e vunë,
Pandeha se hyjnit e kan' vendosë
Farën ilirijane për t' a sosë.

ALAINI

Mâ shum' këtˈ rradh' se shpat' e Diomedit
Anmikun e përzuë fuqi 'e mbretit,
Se prinjsi qé vërtet fatos me vlerë,
Por dhe ilirijanë ushtarët t' jerë.
Qëkurse ikët ju prej vendit t' uëj
Edhè u shtruët në këtˈ qytet të huëj

Me atà pak besnik' qi patët t' vjetër,
Kanuza do t' ju bahet atdhe t' jetër.
Olympi nuk besoj mâ t' ju mallkoj'
Dhe me këtʼ luftʼ të tashme e provoí.

DAUNI

Asht e vërtetʼ se atà pak ushtarë
Me gjak të kombit t' im janʼ luftëtarë,
Por prap sʼ duhet mohuë dhe Diomedin,
Qi shtyllë e fortʼ qe për me ruëjt qytetin.
Me këtë rast ju çfaq se kam menduë
Nji pjesʼ të shtetit për me ja dhuruë
Atij qi nʼ ditʼ të keqe më ndihmoi
Dhe si fatos detyrën e plotsoi.
Kush hynʼ më mes t' rrezikut dhe fiton,
Dhuratʼ të tillʼ si kte e meriton.

EVIPEJA.

Dëshirʼ e mbretit asht si ligjʼ për t' gjithë
Atà qi fatin bashkʼ me 'te kanʼ lidhë.
E aq mâ tepër asht detyrʼ për muë
Të kërrus kokën tyke ju ndëgjuë.
Kúr ju për mâ të udhës kshtu e shihni,
Qi vlerën e njeriut mâ mirë e njihni,
Ahere Diomedi sá mâ parʼ
Le t' futet në mbretnín t' uëj si pjestár.
Dëshirʼ e ime ka qenʼ kurdoherë
T' fitoj dashnín e atit t' im me vlerë.

DAUNI.

Të dij qi je e urtë, o bijʼ e ime;
Për sjelljet t' uëja sʼ kam as pak dyshime.
Si atin tand gjithmonʼ më ke nderuë
Dhe nuk mbaj mend qi t' më keshʼ kundrështuë.
Prandaj un mburrem bijʼ të denjʼ t' thërres
Dhe dij se cilën mrapa la kúr t' vdes.

Mbas ktij gëzimi qi më pan' muë syt;
T' vështroj përsri të lirë atdhen e dyt',
Un duë dhe t' jetër fatbardhsí t' shikoj:
Shpresën e vetme t' ime t' a martoj.

EVIPEJA

Dëshroni bijën t' uëj për kurdoherë
Prej gjinit t' a largoni, át me vlerë?

DAUNI.

Dëshroj të shoh të lumtun dhe kam mallë,
O thelb' i shpirtit t' im dhe shpresë e gjallë.
E për nji vajz' nuk ka t' jetër lumní,
Veç kúr i gjen për shoq nji trim të ri.
Por cilin un kam pa të denj' për ty,
Atè nak mundem tash me t' a dëftyë.
Mâ gjat' nji t' jetër her' do t' bisedoj
Se me ç' far' trimi duë un ty të vloj.

SCENË E KATËRTË

DIOMEDI, DAUNI, ALAINI, EVIPEJA

DAUNI

Urdhno, fatos i kohës, pran' nesh shpejt,
Ti qi dikur o shembe Trojën krejt.
E kot' nuk ishte fama qi fitove,
Atje bashk' me Ulisin kúr luftove,
Se sot dëfteve vehten dhe nji herë,
Sá pesh- guxim' i yt ka e sa vlerë.
Ke muret e Priamit kúr luftuët
Me Ajac Telamonin u dalluët
Ju mâ së pari mbas Akilit trim
Tyke u dhanë Akejve mjaft fitim.
Veçanarisht ti ke guxuë t' qëllosh
Dhe Afërditën e në dor' t' a shposh,

Ahere húr Hyjnesha t' birin donte
Enén nga durët t' uëja t' a shpëtonte.
Plagosja e Hyjneshës n' dor' prodhoi
Trazim n' Olymp dhe gjith' hyjnít frikoi.
Por at' guxim qi bani buj' të madhe,
Ti e provove rishtazi ksaj rradhe
Tyke dërrmuë Mesapët me nxitim,
Prandaj dhe un të pres si birin t' im.

DIOMEDI

E kam për mburrje t' madhe dhe krenohem,
Kúr prej nji mbreti si ju të lavdohem ;
Por prap duhet kujtumun mâ së pari
Se ndihma e ime asht cilsi ushtari.
Përpara jush s' munt t' quhem luftëtar,
Se at' qi bana un e bât mâ par'.
Dhe mudja e Mesapvet s' më ep ndér,
Kúr zemra trime ju qëndron për her'.
Fitim' i luftës juve ju takon
Qi gjak' i jon' ndër deje ju kullon.

DAUNI

Po, o shpëtuës ; gjith' fiset e Greqís
Nji gjak me vendsit kan' të Ilirís.
Kúr Kadmi Thebën la qi e ndërtoi
Dhe rastësisht ndër malet t' ona shkoi
Me gruën e vet së bashku Harmonin,
E gjeti vendin krejt si nji shkretin.
Ahere prá këtà të dy qëndruën
E për nji koh' së bashku atje rruën.
Mâ n' funt u lindi dhe nji djal i mbarë,
Qi do të bahesh mbret' i jonë i parë.
Por mbassi Jupiteri mâ pastaj,
U zemëruë prej 'tyne për nji faj
Qi ban' kundrejt Olympit, i dënoi
Dhe n' gjarrpna t' frikshëm të dy i ndryshoi.
Ahere djalit qi u lindi vonë

"Ilir„ i mbeti emni për gjithmonë;
Edhe "Ilir„ në gjuhën t' on' të vjetër,
Veç fëmij gjarrpni nuk ka kuptim t' jetër.
E sheh, o Diomed, dhe ti se lark
Po t' kqyrim fiset dalín nga nji bark.

DIOMEDI

Mâ shum' se gjaku qi nji lloj' na vlon,
O mbret' i nalt', dashnija na bashkon.
Në pamjen e fëtyrës s' uëj hyjnore,
Po gjenj urtin mâ t' madhe shembëllore;
Prandaj gati do t' jem un kurdoher'
Të vdes për fronin t' uëj të shtrenjt' me ndér.
Qëllim' i im do t' jet lumnija e juëj
Dhe kush t' a prekí shtrenjt do t' a paguëj.
Atà qi do të jenë anmiq të kqij
Për ju, do t' jenë edhè anmiqt e mij.

DAUNI

Fëtyr' e jote prej vetiut dëften
Se ç' dashuni për fronin t' im ushqen.
Por edhè un gjithnji do t' kem si djal
Dhe tre qytete t' mijat t' i kam fal'.
E dij fort mir' se asht i vogël çmim
Dhe nuk shpërblehet kshtu si ti nji trim,
Prandaj un e mendova për mâ mirë,
Nëqoftse edhè ti do t' kesh' dëshirë,
Të lidh mâ tepër zemrat e t' bashkoj
Me Evipen dhe kshtu të ju martoj.

EVIPEJA.

Ç' ndëgjoj pa pritun un? Oh, ditë e zezë!

ALAINI

O vlla me nana t' ndryshme, sa t' kam ndezë!

DAUNI

Nji fjal' të till' prej teje, bij', s' e pres.

EVIPEJA.

O at i dashtun, asht mâ mir' të vdes,
Se për kunorën t' uëj s' më duket ndér,
Të epem un dhurat' si send pa vler'.
Nji bij' e vetme jam dhe nji bij' mbreti;
Kujdes si t' imin as nji vajz' s' e gjeti,
Nashti si për nji herësh më largoni
Dhe zemrën t' ime fare s' e kujtoni?
Lulja e jetës ende s' më ka çel,
Kùr fat' i femnës së përvajshme del;
Më duket foshnjërijá në fëtyrë
E un të dij' se gruëja çka detyrë?
Qysh sot jam sjellun mâ e urta vashë,
Si atin t' im me zemër ju kam dashë,
Ahere prá pse nuk më mbani n' gjí
Qi përveç jush në bot' nuk kam njerí?
Oji! Si m' kputet shpirti në këtë ças
Dhe as fuqi kam mâ tutje të flas!

DAUNI.

Me të vërtetë, o bij', s' të kam ndëgjuë
Nji her' t' yt eti t' i kesh' kundrështuë,
Se po t' më kishje kundrështuë nji herë,
Do t' ishje sjell' dhe un si etnit t' jerë.
Nashti po të kallxoj, o Evipe,
Mbassi më qenke ende n' mosh' të re,
Se prindët vajza kúrr nuk i prapson,
Dhe fatbardhsín e vet nuk e kupton.
Dëshir' e ime prá do të mbarohet
Dhe t' jetër fjal' s' të ap lej' të ndëgjohet.

Fund' i aktit të parë.

AKT' I DYTË

SCENË E PARË

DIOMEDI, EVIPEJA

DIOMEDI

Sadoqi ti, e dashtun Evipe,
Bashkimin t' on' të udhës nuk e pé,
Por prap të siguroj se ke me qen'
Fatbardhë e mâ e lumtun në krejt dhén.
Dëshirën tande kurr s'do t' a cënoj
Dhe si t' pëlqej' ty ashtù do t' veproj ;
Me famën t' ime ti ke m' u krenuë,
Mure fortesash kúr kam me rrenuë.
Prandaj qetsohu dhe mos u brengos,
Kúr po nderohe kaq nga nji fatos.

EVIPEJA

Nderimin qi më çfaq un t' a shkëmbej,
Por veç, o trim, më ep lej' të dëftej
Se lodrat e fëmijvet s' kan' mbaruë
Për moshën t' ime me ç' më duket muë.
Un jam nji vajz' fatkeqe dhe e mjerë ;
Me muë nuk do t' kënaqesh as nji herë.
Nji jet' të kandshme s' ke me shkumun dot,
Se n' vend të gazit kam me derdhun lot.
Në qoftse për martes' po ke dëshirë,
Munt t' gjenjsh nji vajz' nga un dhe mâ të mirë.

DIOMEDI

Mjerim te nji bij' mbreti s' munt t' kuptohet,
O Evipe ; kjo fjal' nuk të besohet.

Ty qi e gjith' Kanuza të ka ndezë,
T' a marrish vehten për nji vajz' fatzezë ?
Ahere kush e lumtun do të jetë,
Kúr s' asht bij' e Daunit pa gjâ t' metë ?
Dëftehn prá e çelët për nji ças
Dhe lejë m' ep gruën t' ime të thërras,
Se ndryshe do t' shtrëngohem me menduë
Qi ti bashkimin s' e ke dëshiruë.

EVIPEJA.

O trim i kohës, pse po më shtrëngon
Të çfaq se çka së mbrendshmi më mundon ?
Kúr un të them se kam shpirt të trazuë
A mundesh jetë t' amël t' çojsh me muë ?
Ti je plot lavde qi të zbukurojnë
Dhe veprat t' uëja famën t' a naltsojnë ;
Armët e Martit të shkëlqejn' si yll
Dhe n' luft' të dyt' të Thebës ke qen' shtyll'.
Qe nga të parët trima të mburonjës,
Qi n' hi i dogjën gjith' kullat e Trojës.
Dhe n' bark' të drunjt' të kalit sá nj' fortesë,
Je fut ti tyke marr' me shokët pjesë.
Ke prish' kështjella dhe ke shtyrun detna
E ke rrëxuë nga fronet se sa mbretna.
Nëpër rrëmuj' të tuftavet të mdhaja,
Ti ke rrëmbyë grá t' va e vajza t' raja.
Nashti si mnnt t' jetojsh vetëm me muë,
Qi nëpër femna t' ndryshme je provuë ?
Me mij' vajza ke pas' si topa bore ;
Si skllave t' luftës t' u kan' bâ therore ;
Nga un mâ t' ambla do t' ken' qen' nga shija ;
U ka shkëlqyë mâ shum' dhe bukurija.
Me gjith' këte s' u ngope as nji herë,
Se për fatozat gruëja asht e mjerë.
Kúr flakën i vuët Trojës edhè vratë
Gjith trimat, femnat në midis i ndatë.
Si gocat e Priamit me flok' t' thime,

Nuk pat t' jetër bukrí mbas mendjes s' ime.
Me gjith' këtè si grá nuk i pëlqyët,
As për t' u dhan' mundime u kursyët;
Së parit Poliksenën porsi hanzë
E therët n' vorr t' Akilit, në nji rranzë.
Agamemnonit skllave pranë i shkoi
Kasandra, vajza mâ e bukur n' Troj'.
Po kshtu si skllave Pirrua e mori
Andromakën qi pati gruë Hektori.
Hekuba qi pa t' bijën në thertore,
E ndoq Ulisin mrapa si shërbtore.
Kështu me rradh' të gjitha e pësuën,
Për deri sá prej kohës u harruën.
Kúr kto kriesa qi robnojn' njerin,
Nuk t' a mbërthyën në zemër dashunín,
Si do të mundem un qi kam pi sis
Nëpër shqembet e egra t' Iliris?
Un qi as bukurín e 'tyne kam,
As dhe me sjellje të përshtatshme jam;
As dij si t' jerat nâze lajkatare,
Me t' cilat burrat ndizen po thuë fare.
Kto qi më bane t' i them me pa hirë,
Munt t' i mendosh, o trim, dhe ti mâ mirë.

DIOMEDI

Ndëgjò nji her' ç' të thot' dhe Diomedi:
Skllavet e luftës s' vijn' me nji bij' mbreti.
Atje ku derdhet gjaku si rrëké,
Mundimi do t' shpërblehet, Evipe.
Fortesa t' nalta kúr në dhe rrëxohen,
Vajza e grá plaçk' lufte numurohen.
Dhe grát qi na si plaçkë i murëm n' Trojë,
Në këtë rast nuk duhen zan' me gojë,
Se Menelau Paridin mik e pat
Në Spart' dhe gruën ja vodhi në pallat.
Ky turp për gjith' Greqín do të shpërblehesh
E n' at mënyr' mbas lufte do t' dëftehesh;

Prandaj qyteti porsa rá në hî,
Ca gra i murëm dhe ca i bam' flí.
Hyjnít Hektorit po t' i kishin dhanë
Fuqi mâ t' madhe dhe të kishte ranë
Në dor' t' Trojanit Arga e Ithaka,
Nuk do të kishim dame mâ të paka.
Të gjith' na burrat n' shpat' do t' kishim shkuë
Dhe vajzat t' ona do t' ishin turpnuë.

EVIPEJA

Ahere kúr mbas luftës qi fitoni,
Ju trimat vajza porsi plaçk' kërkoni,
Pse ke Mesapët mendjen s' e përmblodhe
E ndonji vajz' të bukúr nuk e zgjodhe ?
T' im eti pse rrezikun ja largove
Edhe me armë e kraha i ndihmove,
A duhet plaçk' për ty të bahem un,
Qi në kujdes më rrit nji mbret Daun ?
Ah jo, o trim i Trojës, nuk je drejtë,
Martesa asht për muë ende e shpejtë.

DIOMEDI

Më duket fjalët nuk i thuë me peshë,
Se plaçkë e luftës ti nuk do të jeshë.
Të them se skllave quhen, në m' ep lejën,
Grat e anmikut qi kan' humb' betejën.
Ti je bij' mbreti dhe të dha yt át
Ke nji liruës i vendit si dhurat'.
Prá s' kundrështohet kúrr prej Diomedit,
Ájo dhurat' qi i asht fal' prej mbretit.
Kështu, o Evipe ; kështú, o vashë ;
Kështú t' i kuptosh fjalët qi të thashë.

SCENË E DYTË

EVIPEJA

Si munda un të gjitha t' ja kallxoj
Se ç' mbsheh në zemër, as vet' s' e kuptoj.
O fat i im i dhimshëm, fat i prapë,
Sa keq marrija e ambël më ka kapë!
Im at pa pyëtun shpirtin si m' buçet,
Nji t' jetri ja dhuroi bijën e vet
Dhe nuk e din qi bija asht gatí
Për Alainin jetën t' a banj' flí.
O Alain i dashtun, djal pa faj,
Sa vuëjtje do të kemi paskëtaj!
Gjith' shpresat t' ona t' ardhshme u shkatrruën
Dhe helm të rand' në gjakun na trazuën.
Fëtyr' e jote qi më dha muë dritë,
Me gazin t' im nuk ka mâ m' u soditë.
Nuk kam fuqi të shoh mâ në pallat
Të burrit me përdhun' ty si kunat,
Se zjarr' i vjetër do të më trathtojë
Edhè të mbshehtat t' ona do t' zbulojë.
O at pa zemër, at krejt pa mëshirë,
Kështu' martohet bija me pahirë?
Nuk e kujtove fare se kam qen'
Un vajz' nga mâ të urtat në krejt dhen?
Qysh për nji herësh t' mirat i harrove
Dhe si nji skllave n' dor' të huëj më çove?
Në dor' t' atij qi frone ka tronditun
E nanavet fëmijt u ka grabitun!
Ah jo; mos e pandeh se do t' ndëgjoj
Edhè me shpirtin t' im kúr të luftoj;
Po nuk ndërrove mendjen në këtë punë,
Shigjet' në zemrën t' ime do t' ngul unë.

SCENË E TRETË

ALAINI, EVIPEJA

EVIPEJA.

Eja, o Alain, më hiq brengimet,
Se kohës s' i përshtaten mâ dëfrimet.

ALAINI

Brengimet t' uëja, Evipe, jan t' mijat;
Largoi prej mendjes s' ate të këqijat.

EVIPEJA.

Gëzohem për guximin qi dëften,
Po ç'farë i thuë rrezikut qi po vjen?

ALAINI.

Rreziku asht i math si ç' e kuptojmë,
Por po të duëm na mundem t' i shpëtojmë.

EVIPEJA.

Ahere fol dhe mos më len të vuëj;
Ç' shërím i gjete plagës s' on' më thuëj,

ALAINI

Im vlla prej njerke — s' duhet biseduë —
Se ka dëshir' të fusi n' shtrat si gruë;
Por vall këthough lidhje t' bame prej fuqís,
Do t' a duroj' Hyjnesh' e dashunís?
Si mundet Afërdita t' a harrojë
Qi Diomedi e plagosi n' Trojë?
Pastaj Enen të birin dhe për pak,
Qe tyk' e lan' të shtrimun n' dhé me gjak.
Ajo s' besoj këthough lidhje t' a durojë,
Prandaj kam shpres' se do t' a kundrështojë.

EVIPEJA.

Veç te Hyjnesh' e dashunis durimin
T' a mbajm' nuk lypset për t' arrim' qëllimin,
Se me t' vërtetë ajo mund t' na ndihmojë,
Por duhet edhè dor' e jon' t' veprojë,
E prá më thuëj pse rri i qetë e s' flet.
Ç' duhet t' i bajm' rrezikut qi na gjet?
Në çast na lypset luftës t' ja fillojmë,
Se tyke ndejtun as nji gjâ s' fitojmë.
Pastaj ti vet' muë dendun më ke thanë
Qi e urren t' yt vlla me t' jetër nanë.

ALAINI.

Asht e vërtetë edhè të drejtë e gjenj
Qi Diomedin vllan t' im t' a urrenj,
Se nanat t' ona mbassi ishin shemra,
Të shkojshin mir' midis s' u bante zemrá.
Kur u fillonte grindja prá ndërmjet,
Gjithkush prej nesh mbante mbas nanës s' vet.
Edhè me grindje orët shkuën mbas ore
Tyke u vyshk' dashnija vllazënore.
Mâ von' kùr mosh' e vogël na u sos
Edhè filloi të ndihet si fatos,
Ahere u dobsova nga zilija,
Pse nuk ndëgjoheshin dhe vepra t' mija.
Gjithnji veç Diomedi zihesh n' gojë,
Si bani n' Thebë e si luftoi në Trojë.
Ay përmendesh edhè un s' ndëgjohesh
E kjo më bante mâ shum' të zemrohesh.
Nashti për ndreqje shpresën krejt m' a preu,
Mbassi dashnín e zemrës m' a rrëmbeu;
Në shtrat ay po t' futi ty si gruë,
Jo veç atè por dhe jetën s' e duë.

EVIPEJA

Ahere prá kúr çashtja kshtu qëndron,

Për plagën t' on' t' përbashkët ç' far' mendon ?
Ç' far' masash duhen marr' në rast të tillë,
Se çasti qi kalon muë tmerr më sillë.

ALAINI

Un them se mendja duhet mbush' t' yt eti,
Qi lypset t' ruhet mjaft nga Diomedi
Dhe se ay andrron për mâ së voni
Fuqín t' i marri e t' a rrxoj' nga froni.
Nji mbret qi ka dëshirën të mbretnojë,
Vetëm nji send i till' munt t' a frikshojë
Dhe n' asht se na beson, ke për t' a pa
Qi do t' shtrëngohet me e shduk' t' im vlla.
Nëqoftse na të dy do t' jemi n' gjendje,
Nji tmerr të tillë atij t' i fusim n' mendje,
Ahere do të jet' për na mâ leht,
Të shujm' në t' ardhmen mallin t' on' të nxeht'.
Në dëshpërim të tij na përfitojmë
Dhe zemrat t' ona t' flakta i bashkojmë.
Do t' i fitoj dhe un nga pak dashnín
Tyke i çfaq' me prova besnikrín.

EVIPEJA.

Mendimi asht i mir' veç kúr mendohet,
Por nuk besoj në prova të zbatohet.
Im at e don t' yt vlla me nxehtësi
Nashti qi theu anmikun t' on' të rí.
Për kundër Diomedit kush i thotë,
Ay ka për t' a quëjt nji shpifje t' kotë.
E sidomos kjo po i u tha prej nesh,
Kam frik' se do t' na dali plani n' shesh.
E prá fole dhe ti gjykimin t' at,
Si në këtë çashtje mund të kemi fat.

ALAINI.

Do t' a dëftej dhe ty un pa dyshim,

Mbassi do t'vihet po nga ti n'zbatim.
Kúr ndonji her' t'yt at ke për t'a kqyrë
Të but' nga fjalët dhe me gas n'fëtyrë,
Ahere edhè ti do t'i afrohesh
E me dashnín e par' do t'i tregohesh.
Në bisedim e sipër prá me mbretin,
Do t'i përmendish edhè Diomedin
Se ka në mendje fronin t'i pushtojë,
Sikundër krejt Kanuza e kap n'gojë.
Nëqoftse fjalve t'uëja s'i zen besë,
Mbassi i kundrështove për martesë,
Ke për t'a shtymë ahere me hetuë
Tyke më marr' në pyëtje edhè muë.
Për deri sá vllai i t'yt shoqi quhem
Dhe keq të flas un kundër 'tij mjaft ruhem,
Prej vërtetimit t'im do të zanj' besë
Pa e kujtuë urrejtjen t'ime t'zezë.
Ahere them se puna do t' mbarohet
Edhè trathtija e ime s'do t' kuptohet,
Se Diomedi vet' më din për vlla,
Kúr deri sot ligsí kjarisht s'ka pa.
Mbassi Daunit mendja t'i ndryshohet
Dhe simpathija për 'te t'i largohet,
Martesën tande mâ nuk do t'a detë
E kundrështari mâ i math do t' jetë.
Ahere rradha vjen për na t' mendohem,
Me cilët mjete duhet të bashkohem.
Por mâ përpara t' gjithash duhet kthyë
Mendja e atit tand se asht gënjyë.

EVIPEJA

O Alain, ndonse ky plan nuk del,
Por n' zemrën t'ime shpres' të re më çel.
Un vet' kam gjykim gruëje dhe mendimi
I im nuk gjen nji t' jetër rrug' shpëtimi.
Prá do t'a ndjek rrezikun qi afron
E do të banj ashtù si m' këshillon.

Do t' a provoj me lajka si gjith' grát
Dhe un ditzeza për her' t' par' t' im at.
Un qi gënjeshtra deri sot s' i thashë
Dhe jam tregumun mâ e pastra vashë.

ALAINI.

Nevoja, Evipe, na çon të dyve,
Pa zemër të veprojmë e jasht arsyve,
Se s' na plotsohet ndryshe ne qëllimi
Dhe jeta do t' na erret nga mjerimi.
Dashnija lypset mâ par' të mbretnojë
E afër saj ç' do gjâ duhet t' pushojë.
Kush do t' guxoj' t' na preki ne në zemër,
Do të vështrohet në syt t' on' si shemër.
Ty të pengon yt at im vlla dhe muë,
Të dy me ç' do mënyr' duhen luftuë.

EVIPEJA

O Alain i ambël, ç' far' më flet !
Kúr të ndëgjoj kështû ndërgjegjja m' vret.
Qysh të luftoj un atê qi më polli
Dhe ti atê qi famë e lavd të solli !
Oh, sá dobsohem prej mjerimesh t' mija
Dhe në ç' far' grade erdhëm nga dashnija !
Me gjith' këtê ti fol se do t' ndëgjoj,
Mbassi prej ksaj sëmundje nuk shpëtoj.
Si t' më urdhnosh un kam me vepëruë,
Se jetën t' ime pa ty nuk e duë !

ALAINI.

Durim, o vashë e zemrës, pak durim,
Se kjo asht udha qi na nxirr n' shpëtim.
Deri sa na pa njani t' jetrin s' rrojmë,
Të gjitha mjetet duhet t' i provojmë.
Në dashunít, o Evipe, mëshirë
Nuk munt të gjindet; kte t' a dijsh fort mirë.

Prá asè vdekjen me e zgjedhun duhet
E bashk' me jetën dhe dashnija t' shuhet,
Ase t' vijojm' në luftën qi filluëm,
Se ndryshe s' bahet dhe sikur të duëm.

SCENË E KATËRTË

DIOMEDI, ALAINI, EVIPEJA

DIOMEDI

Nuk e besoj, o Evipe e mbarë,
Të gjenj ty rishtas në mendjen e parë.
Nashti të shoh të çelët dhe me gas
E nuk gënjehem me kto fjal' qi flas.

EVIPEJA

Kush muë, o trim, martesën s' ma kujton,
Ay mâ tepër shpirtin m' a gëzon.
Veçanarisht si luftëtar me vlerë
Do të nderohesh mjaft nga un për herë.

DIOMEDI

As nji virgjin' si ti nuk ka shpëtuë,
O Evipe e shtrenjt, pa u martuë,
Se veç martesa e gëzon rinín.
A nuk asht kshtu, i dashtun Alain ?

ALAINI

Ashtu vërtet, o fort i ndershëm vlla,
Ndonse shijë martese nuk kam pa,
Por vetëm se nuk mundet t' a kuptojë
Nji vajz' qi ende qumësht ka në gojë.
Kjo asht për lodra edhe jo për burr,
Me gjith' qi shoqin tand se gjen dot kurr;
Por mbassi edhè pema pa pjek' s' hahet,
Prandaj dhe kjo prej nji martese qahet.

DIOMEDI

Jo, vlla i zemrës, jo ; sigur të jeshë
Se ti sá për këtʼ rradhʼ sʼ fole me peshë.
Mbretʼ i Kanuzës qi mâ shumʼ mendon,
Lumnín e bijës sʼ vet fort mirë e çmon.
Ay prej syvet kúrr sʼ do tʼ a largonte,
Nëqoftse moshës ende i mungonte.
Fjalët e saj nuk kanʼ tʼ jetër qëllim,
Veçse nuk don tʼ i qaset gjinit tʼ im.
E nʼ asht se ky asht shkaku i vërtetë,
Besoj se për nji vajzë e mirʼ sʼ do tʼ jetë.

EVIPEJA

Pse mʼ ban të përsëris, o trim i Trojës,
Prap fjalët qi mʼ shpëtuën qëpar prej gojës ?
Me muë nuk do tʼ kënaqesh dhe tʼ martohem,
As për dashnín e gruës të sigurohem.
Un jam fatzezʼ nga shpirti dhe e mjerë
Dhe mendja më lëvis sikur fryn erë.
Më mungojnʼ nazet qi prodhojnʼ grat tʼ jera,
Por shijʼ pa lule nuk ka as pranvera.
Shiko të gjenjsh nga tʼ bukrat e Greqís,
Se tʼ egra janʼ vajzat e Ilirís.

DIOMEDI

Vërtet më fole mjaft, o Evipe,
Sa as nji tʼ jetër sʼ më ka folʼ mbi dhé.
Un vetëm pikëllohem prej tʼ yt eti,
Qi sʼ tʼ ka mësuë të flasish si bijʼ mbreti.
Pastaj kúr nuk e ka të bijën nʼ dorë,
Të mos mʼ a flasi si gruë me kunorë.
Ky asht shnderim për muë, por nuk shnderohet
Nji trim, të cilit kanga i këndohet
Ku do në faqe tʼ dheut për mjeshtëri
Të armëve e për tʼ krahut fuqí.

Fundʼ i aktit të dytë

AKT' I TRETË

SCENË E PARË

DAUNI, DIOMEDI

DAUNI

S' jan' gjâ, o Diomed, këto qi thuë;
Nuk mundet ime bij' me kundrështuë
Dëshirën t' ime, se fort mirë e njoh
Dhe sjelljet ja kam pamun qysh me koh'.
Nuk asht ajo nga vajzat qi s' ndëgjojnë
Prindët e vet dhe n' kok' të vet veprojnë.
Sadoqi bante n' sy sikur ankohesh,
Se nuk kishte dëshirën të martohesh,
Por prap detyra qen' të virgjinís
Edhe të vajzavet të Ilirís.

DIOMEDI

Me hidhërim ju them në manj' të buzës,
O mbret i adhuruëshëm i Kanuzës,
Se s' asht ashtu sikundër ju mendoni,
Prandaj mâ imtas bijën t' a shikoni.
Deri nashti dy her' kam biseduë
Me 'te dhe fare mirë e kam kuptuë,
Se s' asht e mundshme as në nji mënyrë
Jo burr t' më ket', por as më sheh n' fëtyrë.
Më duhet me jau than' çka kam kuptuë,
Sepse kjo sjellje asht shnderim për muë.

DAUNI.

Si n' luft' ti ngute dhe në bisedim,
O Diomed; nga dal jo me nxitim.

Nji vajz' qi kundrështon t' an për martesë,
Ajo me domos ka dëshirë e shpresë
T' bashkohet me nji t' jetër qi dashnon,
Të cilës zemrën thellsisht ja copton.
Por ime bij' nuk asht në rradh' të tillë,
Sikundër bisedimin po e sillë.
Ajo asht kaq e urt' sá dhe ti vetë
Mâ von' do të çuditesh me t' vërtetë.

DIOMEDI.

Ashtu, o mbret, qoft'; fjalët më dëfrejnë,
Por provat muë të kundërtën m' dëftejnë.
Kur un me ambëlsín e burrit flas
Edhè ajò nuk preket as nji ças.
Ahere kam të drejt' më duket muë
Mbi at' qëndrim t' patundun me dyshuë.
Gjithnji qëndron e ftohët dhe e pime.
Shëmbllen sikur nga gjaku asht e ngrime.
Martesën e urren më thot' për herë
E n' vuëjtje vehten e tregon dhe t' mjerë.

DAUNI.

Ahere prá munt t' them se prej marrzís
Dëftehen kshtu vajzat e Ilirís.
Nuk jan' gaztore dhe me dhela t' mdha,
Si nëpër vende t' ndryshme ti ke pa.
Por me këtˈ rast të siguroj nji herit
Se jan' të parat në pikpamje t' nderit.
Nuk din' dredhina dhe s' din' me gënjyë;
Até qi n' zemër kan' t' a thon' në sy.
O Diomed, përse e çon mâ gjatë,
Kúr ime bijë i kapërxen gjith' gratë.

SCENË E DYTË

EVIPEJA, DAUNI, DIOMEDI.

DAUNI.

Në kohën erdhe, Evipe, qi t' doje
Për urtësín e madhe të provoje.
Yt shoq, qi pash' t' arsyëshëm me t' a dhanë
Për burr, n' mendime të mëdha ka ranë,
Se ktij i duket qi ti s' ke dëshir'
T' bashkohi për t' sajumun bijë e bír.
Sjelljet qi mban t' i çmon fort mirë yt át
Dhe s' ke andrra të turpshme si gjith' grát'.
E prá foli dhe ti vet' të kuptojë
Si je edhè mendimin t' a ndryshojë.

EVIPEJA

O at i ndershëm, as nuk asht nevojë,
Kúr jeni ju përpara të çel gojë.
Ju detyroj veç jetës s' ime t' shkretë,
Por dhe kujdesín qi te ju kam gjetë.
Prá do të rrij t' më bani si të doni,
Se ju mâ bukur mundni të gjykoni.
Atè qi do t' i flas ktij luftëtari,
Juve ju la t' ja thoni mâ së pari.
Mâ bukur se të flas asht të ndëgjoj,
O fort i ndershëm at, me sa kuptoj.

DIOMEDI.

Fjalët qi the qëpar me mjeshtërí,
O Evipe, nuk qen' pa randësi,
Se vajza e martuëme nuk vranohet,
Por thellësisht në shpirt' të saj gëzohet.
Kúr ti dëftehe mjaft e dëshpëruëme
Dhe thuë kjarisht se nuk do t' kemi t' shkuëme,
Mbassi fatzez' ndin vehten dhe të mjerë
E se un s' do t' kënaqem as nji herë,

Kto më provojn' se ti nnk ke dëshirë
Më muë të lidhesh, po të jeshë e lirë.

EVIPEJA

T' i bindem prindvet asht për muë detyrë
E jo gas me pahir' të kem n'fëtyrë.
Të thash' vërtet se nuk jam e gëzuëme
Dhe se nuk dëshiroj t'jem e martuëme,
Por jo se të urrenj të kem për burr,
Po pse t'martohem nuk kam dashun kúrr.
O trim i kohës, kto fjal' t' i dallosh
E para atit mos i ngatarrosh,
Se për t' vërtetë im at do të kujtojë
Qi un mendoj t' a la me fjal' në gojë.

DIOMEDI.

Ndoshta munt t'jetë ashtu si po më thuë
E un nuk qesh' në gjendje me t' kupluë.
Vetëm nji gjâ dallo, o Evipe,
Se nji në moshën tande vajzë e ré,
Si të martohet fare mos të detë
Dhe virgjinín e saj t' a lanj' të shkretë!
Të them të drejtën kte s' e marr dot vesh;
Prá mbassi munt të kesh' gjâ pa qit' n' shesh,
Un po largohem vetëm për t' ju lanë,
Qi tok të kuvendoni dhe mâ gjanë.

SCENË E TRETË

EVIPEJA, DAUNI

DAUNI

Ç' jan' kto marrí, o bij', qi po ban sot?
Pse burrin tand e ke dëshprumun kot?

EVIPEJA

O at, pa shkak pse m' flitni? Ju ndëgjova
Dhe jasht dëshirës burrin jau pranova.

DAUNI

Pse, bij', për kte ti s' paske pas' dëshirë?
Ku do t' a gjenjsh nji t' jetër trim mâ t' mirë?

EVIPEJA

Ay qi zemrës s' ime i afrohet
Ndoshta me arm' t' përgjakshme nuk zbukrohet,
Por kam të paktën prej tij nji fitim
Qi s' do të jetë anmik' i atit t' im.

DAUNI

E ky qi prej Mesapvet na shpëton
Përkundrejt meje anmiqsí provon?

EVIPEJA

Ay qi të ndihmon me arm' në dorë,
Me arm' mâ von t' grabit' fron e kunorë.
Besim të till' nuk gjen' ke mbretnít t' jerë,
Si keni m' Diomedin, at me vlerë,
Se jo të huëjit s'i beson nji mbret,
Por s' i beson as dhe djalit të vet.

DAUNI

Këť fjal' të madhe nuk e kisha msuë;
Po kush t' marroj' kështu a nuk më thuë?

EVIPEJA

Mendimi i përgjithshëm i Kanuzës,
Se ç' do banorë e pështprit midis buzës
Qi krejt fuqija tash e mbaskëndej
Në dor' të Diomedit do të vej'.
Kshtu flet qytetsi, kshtu flet dhe fshatari;

Kshtu flet kalorsi, kshtu flet dhe ushtari.
Të gjith' veç Diomedin zan' në gojë
Dhe thon' se mâ për ju nuk kan' nevojë.
E dini se shumic' e popullsís,
Qofshin dhe nga banor' të Ilirís,
Varen mbas atij trimi qi lufton
E nëpër mes t' rreziqevet shpëton.
Kúr prá ju shohin qi ju la fuqija
Për përdorim' të shpatës nga pleqnija;
Kúr vet' ju kqyrin qi nji pjes' t' mbretnís
Ja epni si dhurat' trimit t' Greqís,
Edhè atà për vehte do t' mendohen
E mâ von' me mâ t' fortin do t' bashkohen.
Pse prá rrezikun fronit ja madhoni
E bijën t' uëj anmikut n' gjí ja çoni?
A qi t' a shoh nji dit' të lyë me gjak
Të atit t' im të adhuruëshëm plak
E t' m' urdhënoj' sikundër asht ojtnija
T' ja laj' at' gjak un vet' me duër 't e mija?
At' gjak qi vet' dhe muë më rrjeth në shtat
T' ja lajë anmikut t' im e t' imit fat?
O at, o at, pse nuk mendohi mirë
Të rroni ambël n' fronin t' tuëj të lirë.
Kto prá jan' shkaqet qi rrij si e mjerë
Dhe Diomedit s' i kam qesh' nji herë.

DAUNI

Ti fole shum' kët' rradhë, o Evipe,
Dhe bukur mjaft për moshën t' ande t' re.
Dëften dashní të madhe për t' yt át
Dhe un t uroj nga zemra jet' të gjat'.
Vetëm më thuëj se kush të lajmërojë
Për t' gjitha çka më zune tash me gojë;
Se kúr u folka prej të gjith' qytetit
Për nji trathtí të till' të Diomedit,
Un mbes krejt i çudit' si s' më ka thanë
As nji nga mâ besnikët qi kam pranë.

EVIPEJA

Besniku mâ i math guxim s' do t' ketë
Për dhandrrin t' flasi qi e zgjodhët vetë,
Por kto qi ju kallxova un e shkreta,
Gënjeshtra s' jan' por t' gjitha fjal' t' vërteta.
Ndoshta njeri nuk don të dali n' shesh,
Por njani t' jetrit ja ligjron në vesh.
Ju po t' filloni ca hetime t' sakta,
Do t' a kjaroni punën n' çaste t' pakta
E un kujtoj qi tepër t' mos pëshpritet,
Mâ par' në pyëtje Alaini t' thrritet.

DAUNI

Ahere duë t' besoj se gjith' kto fjalë
Nga goj' e Alainit të ken' dalë.

EVIPEJA

Ç' far' thoni, at ? Si duket mir' s' e dini
Se ç' dashuni për t' vllan ka Alaini.
Tri her' përmbi këtë çashtje e provova
E as nji send prej tij un nuk kuptova,
Por prap jam e mendimit se do t' dij'
Nga planet e mbështehta t' vllait të 'tij,
Prandaj sadoqi muë ç' më afëroi,
Por juve mundet diçka t' ju kallxoj'.

DAUNI

O Evipe, këtò nuk jan' dyshime,
Qi t' a trondisin paqën n' zemrën t' ime.
Edhe ti vet' qi kaq shum' po dyshon,
Nji prov' të sakët nuk po më tregon.
Më thuë se flitet anë e kand qytetit
Për këtë trathti t' çudiçmë t' Diomedit
E nuk cakton njerin pastaj me gisht,
Qi t' u ka çelun ty veçanarisht.
Nashti u plakësh ; jam me flok' të thime
Dhe leht si ti s' besoj, o bij' e ime.

EVIPEJA.

Oh, ç' far' të banj e shkreta qi t' besoni
Se kujt rreziku afër i kaloni!
Me gjith' këte më bani, át, nji ndér.
Ndëgjoni edhè bijën t' uëj nji her'.
Thërritni Alainin me e pyët
Në se din gjâ prej ksaj kungarje t' ndyt'.
Dhe n' asht se Alaini për t' shpëtuë
Të vllan ç' do dieni ka për t' mohuë,
Ahere lypset njerës t' jér me gjetë.
Ja, Alaini erdhi pa prit' vetë.

SCENË E KATËRTË

ALAINI, EVIPEJA, DAUNI.

DAUNI.

Eja, o Alain; eja pran' nesh,
Se duë për nji gjâ bashk' të merrem vesh.

ALAINI.

Ndoshtà me ardhjen t' ime ju çqetsoj,
Prandaj më falni qi këndej prap t' shkoj.

DAUNI

Jo, jo; përkundrazi e bane mirë,
Se për me t' bâ ca pyëtje kam dëshirë.

ALAINI

Urdhnoni prá, o mbret, se jam gatí
T' përgjigjem për ç' do gjâ qi do të dí'.

DAUNI

Ahere prá kjarisht fol dhe pa rren',
T' yt vlla mâ shum' do a po Evipén.

ALAINI.

Kjo asht nji pyetje mjaft e rand' për muë,
Por prap t' vërtetën m' duhet me kallxuë.
Sadoqi Evipeja asht bij' mbreti,
Dashnija më randon ke Diomedi,
Se Diomedin e kam vlla prej ati
E po nji gjak na rrjeth neve nga shtati.

DAUNI

Përgjigjje mjaft e bukur kjo sa s' bahet,
Prej ktij guximit tand zemra më fahet.
Njerës të pastër duë un pran' t' më rrin,
Qi t' mos mohojn' prej t' madhit dashunín.
E prá sikundër vehten e tregove
Këtʼ rradh' dhe mbretin nuk e lajkatove,
A do t' më thuësh të drejtën përsërí
Për t' jetër pyëtje qi do t' banj nashti?

ALAINI.

Ate qi dij ju ap fjalën me ndér,
Se kam me jau kallxumun me nji her'
Në mendje t' Alainit as dredhina
Ka pasun kurr, o mbret, as dhe trathtina.

DAUNI.

M' gëzon pa mas'; fol hapët e mâ gjanë
Prá ç' far' ty Diomedi të ka thanë.

ALAINI.

Si bisedon nji vlla me vllan e vet,
Edhè ay shum' gjâ m' ka thanë, o mbret,
Por vetëm nuk po mundem të kuptoj
Ku asht qëllim' i juëj qi t' ju kallxoj.

DAUNI.

Dëshir' e ime asht t' zbuloj prej teje

Se ç'far' qëllimi ka yt vlla drejt meje,
Mbassi më ra në vesh nga disa vetë
Qi Diomedi po kërkuëka t' jetë
Mbret' i Kanuzës kúr un ende rroj.
Kështù më lajmëruën ndonse s' besoj.

ALAINI

Fjala s' ka randësi qi ju kan' thanë,
Deri sá bijën gruë ja keni dhanë.
Juve mashkull s' ju lindi t' ju trashgojë
E nga fëmijt veç Evipeja rrojë.
Prá n' asht se qysh me gjallje nuk sundon,
Kúr t' mbyllni syt ay do t' rrij' në fron.
Ay asht shpresë e juëj dhe djál' i juëj;
Ay asht sot në gjendje qi t' ju ruëj.
Dhe deri sá ushtrín e urdhënon
E ç' do gjâ t' jetër, don me than' mbretnon.

DAUNI

Kjo nji përgjigjje qe me shum' kuptime,
Qi amböl s' tingëlloi në zemrën t' ime.
E dij dhe un se fronin ja kam fal'
Me vdekjen t' ime deri sá s' kam djal;
Por vetëm pikëllohem kúr t' mendojë
Ay qysh tash kunorën t' më rrëxojë
Qi t' mira i kam bâ e mjaft nderime
Dhe e kam dash' nji lloj' me vajzën t' ime.
Kjo gjâ më dëshpëron dhe kte kërkoj,
O Alain, prej teje të kuptoj.

ALAINI

Pyëtja e juëj ka randësí të madhe,
O mbret, dhe mjaft ngusht m' keni zan' ksaj rradhe,
Se asè duhet juve t' ju gënjenj,
Asé për vllan t' vërtetën të dëftej.
Por mbassi t' mirat t' uëja s' i harroj,
Në shpirt' i pikëllumun ju lajmoj

Se Diomedi nuk ju don me zemër,
Por ju urren e ju vështron si shemër.
Qysh tash me ushtërín po pregatitet
Për t' jú rrëxuë se mbas júsh nuk i pritet.

DAUNI.

Vërtet më thuë? Ahere ky mâ hapët
Qenka anmik për muë se sa Mesapët.
Për muë t' mendoj kështù qi e nderova
Dhe bijën t' ime t' vetme n' gjí ja çova?

ALAINI

Dy her' të përsëritet s' asht nevojë
Qi Diomedi don të ju rrëxojë.
Kjo gjâ asht e sigurt' dhe t' a besoni;
Prá si të jet' mâ mirë, o mbret, veproni.

EVIPEJA

E shihni, at i shtrenjt, se nuk qesh' n' andërr,
Kúr thoje qi anmikun bani dhandërr?

DAUNI.

Nga fjalët t' uëja mjaft po trubullohem
Dhe në thellsi të shpirtit pikëllohem.
Un Diomedin e kam quëjt njerí
Të ndershëm e qi zotnon shum' cilsí,
Por provat muë të kundërtën po m' apin,
Prandaj tash do t' mendohem kúr t' heth hapin.
Kúr dhe nga Diomedi nuk paç shpresë,
Dhe ty, o Evipe, nuk do t' zâ besë,
Sepse edhè ay mâ tepër muë
Nga ti dhe Alaini m' pat nderuë.

EVIPEJA

O at i ndershëm, muë më barazoni
Me nji të huëj qi po ju tremb nga froni?

Mos folni kshtu se me ju than' t' vërtetën,
Më prekni n' zemër sá s' e duë mâ jetën.
Un jam e urt' si jam dëftyë gjithmonë
E veç të mirën duë t' familjes s' onë.
Dëshir' e ime ka qen' kurdoherë
Të rroni ju të qetë, o at me vlerë.

DAUNI

Mjaft mâ se nuk duroj të t'jera fjalë.
Këtë pun' do t' a hetoj si ka me m' dalë.

Fund' i aktit të tretë

BKSH

AKT' I KATËRTË

SCENË E PARË

DIOMEDI

Ditët e famës mâ nashti kaluën,
Kúr gjith' njerzija armët m' i lavduën.
Nuk kthehen mâ të bardhat shpresa t' mija
Edhe nga pak po m' humb' dhe krenarija.
Përpara kúr në t' largtat vise t' dheut
Gjimonte emni i birit t' Tydeut
Ndër kangë e valle e nëpër kremtime
E Bakut kúr i baheshin nderime
Në kohën qi rrushin e ambël piqte,
Do të duronte kshtu njeri të hiqte ?
Të hiqte e të vuënte fare kot,
Sikundër po shnderohem dhe un sot ?
Oh, si munt t' ket' shnderim mâ t' math për muë,
Kurse Dauni vet' m' a foli gruë
Të bijën dhe kërkon të më dredhojë
Tyke lejuë atè të kundrështojë ?
Nji vajz' pa pas' mâ par' lejën prej t' et,
A mundet t' më përbuzi n' kok' të vet ?
Jo, jo ; në kte nji pik' dyshimi s' ngel
Se vet' Dauni don e n' shesh nuk del.
Ay qi vet' më foli pa kërkesë
T' na lidhi me të bijën në martesë,
Ay prap don të prishemi për jetë
Edhè të kqyrem si anmiq t' vërtetë.
Ah jo, Daun ; un nuk jam nga të tillë
Të liq, qi këso turpjesh i përcillë.
Un derdha gjakun n' Troj' për Menelan,

Helenën e grabitun pse s' ja dhan'
E jo t' mos jem në gjendje të shpërblehen,
Kúr kaq paturpësisht prej teje rrehem.

SCENË E DYTË

ALAINI, DIOMEDI

DIOMEDI

Eja, o Alain, të më ndihmojsh,
Se kurr t' yt vlla si sot s' do t' a shikojsh.

ALAINI

Ndihma e vllait për vllan asht nji detyrë;
Fol shpejt pse je i prishun kaq n' fëtyrë.

DIOMEDI

Të dij qi je i dashtun e shpirtmirë,
Prandej t' afroj në këtë gjendje t' vështirë.
Për muë sot do të vlej' këshill' e jote
Se jam shnderumun mjaft përpara bote.
E prá shpejto të mos më lash n' brengime;
Si punën e shikon t' martesës s' ime?

ALAINI

Mo ç' kam kuptuë Dauni ka këthyë
E s' don të bijën mâ t' a api ty.

DIOMEDI

Kështu mendoj dhe un se ftohtësija,
Qi para meje sheshit çfaq e bija,
Provon pendimin e Daunit vetë,
I cili dhandërr mâ nuk don t' më ketë.
Kundrejt këtij shnderimi kaq t' shumtuëm,
O vlla i dashun, un jam i shqetsuëm

Dhe nuk po gjenj mënyrën si t' filloj
Nderin e humbun t' imin t' a plotsoj.

ALAINI

E shoh qi ke të drejt' të zemërohesh
E ndoshta dhe mâ tepër të ashprohesh.
Ti qe qi e përmbajte prej anmikut
Dhe kokën ja shpëtove prej rrezikut.
Ti ke provuë për te hark e shigjetë
Edhe ay mbretnon në front i qetë.
Prap ti e ke kujdesin mâ të parë
Gati të jen' kalorës e ushtarë
Dhe t' ruhen imët muret e qytetit
E t' sigurohet shkamb' i naltë i mbretit.

DIOMEDI

Me gjith' këte harron mirsít e mija
Edhe më del prej fjalës nga zilija ;
Harron se po t' i vinjë anmiku n' ballë
Pa krahun t' im në fron nuk rrin i gjallë.
E prá për kët' ligsi të 'tij ç' mendon
O vlla i dashun, dhe si m' këshillon ?
Atij me ç' far' mënyre t' ja marr ahun,
Kur më mohon guximin edhe krahun ?
Un jam i humbun fare vet' t' mendoj,
Prandaj pres fjalën tande të veproj.

ALAINI

Dhe un të këshilloj, i dashtun vlla,
Se për kët' turp t' jetër shërim nuk ka,
Veçse Daunin me e shtrënguë mirë,
Qi vajzën ty t' a api me pa hirë.
Nëqoftse prap me lajka të gënjen
Dhe fjalën sot për nesër e këmben,
Ahere sillu egër dhe frikoje,
Se duhet ç' do mas' t' merret prej nevoje.

Veç ky shërim për plagën tande gjindet
Dhe do të shohsh qi shpejt ay do t' bindet.

DIOMEDI

Keq nuk më thuë, o vlla i em i nxehët;
Gjykimin t' and e shoh un shum' të prehët.
Ndonse Tydeu të polli ty mâ vonë
Nga un, por mâ i zgjuët je n' shtëpín t' onë.
Mâ tepër Marti muë fuqi m' dhuroi
Dhe ty Minerva mendjen t' zbukuroj.
Pra e kupton fort mir' se sa kushton
Edhe për ty shnderimi qi m' randon.
Dashnija vllazënore kúr s' mohohet,
E mira dhe e liga do t' pjestohet.

ALAINI

Ashtù vërtet, i adhuruëshëm vlla,
Por edhe ti se sá të duë m' ke pa.
Për ty kam fol' me simpathi të madhe
E s' kam munguë të mburrem rradh' pas rradhe.
Trimnít qi çfaqe n' Thebë edhe në Trojë
E n' vise t' jera t' dheut më ngelën n' gojë.
Pastaj ti ndoshta, vlla, nuk e zen bes'
Se ç' fjal' për ty i fola Evipes.
Ja solla rrotull e me mjeshtëri
Qi s' asht e denj' të ket' nji burr si ti.

DIOMEDI

Të gjitha t' i besoj, o Alain,
Se m' a ke çfaq me prova dashunín.
Vetëm nji fjal' s' kuptova un prej teje
Qëpar' dhe ç' doje me atè t' dëfteje.
Kúr Evipeja po më kundrështonte
Jetën e saj me t' imen t' a bashkonte,
M' u duk se mbajte ânën e asaj
E sikur doje me e nxjerr' pa faj.

Këtˈ fjalˈ nuk e kuptova me çˈ qëllim
E për çˈ dobi e the, o vlla i im.

ALAINI

Oh, sá i ngutshëm je, o Diomed!
Ti duhet me kuptumun se kúr ngjet
Nji punë e tillˈ qi në pengime tˈ hasish,
Dhe jasht dëshirës nga nji herˈ do tˈ flasish.
Un prá kúr shihje çashtjen aq të çalë,
Do tˈ a fërkoje tˈ parën herˈ me fjalë
E si tˈ i zbusje zemrën do tˈ filloje
Arsyëshëm për gabimin tˈ a qertoje,
Sikundër e qertova me sa munda,
Por nga mendimˈ i saj fare sˈ e tunda.

DIOMEDI

Po, vlla i dashun ; mjeshtërín e gojës
Tˈ a ka lanˈ ty nˈ veprim, fatosˈ i Trojës.
Të dij qi je Ulisˈ i kohës sˈ re
Edhe të thell gjykimin tand e ké.
Vetëm ksaj rradhe nuk prodhoi dobí,
Ndonse në fjalˈ je sjellˈ me mjeshtëri,
Prandaj armët e mija do tˈ i ngjesh
Dhe kësaj pune kam me iu përvesh,
Si randësín e ka për nderin tˈ onë,
Se ku sˈ vlen fjala armët duhen thonë.

SCENË E TRETË

DAUNI, ALAINI, DIOMEDI

DAUNI

Këtˈ herˈ të vranët, Diomed, të has
E jo si mâ përpara plot me gas.
Ndoshta sˈ të kam kuptumun edhe mirë,

Qi mbsheh në zemrën tande ndonj' dëshirë
Dhe nuk e sheh t' arsyëshme me m' a çfaq,
Kur se për pjesën t' ime më kënaq.
Mbassi u plakësh dhe u bâsh me thinja
E mâ s' kujdesem për punët e mija,
Nëqoftse të pëlqen ndërrojm' zakonin
Dhe qysh me gjallje po t' a lëshoj fronin.

DIOMEDI

Vepër bujare s' asht, o mbret Daun,
Kështu të luni me nji trim si un.
As talljet i duron, po jau them hapët,
Ay qi ju shpëtoi sot nga Mesapët.
N' asht se për bijën t' uëj qi m' a premtuët,
Nashti për ndonji shkak prap u penduët
Ahere pse s' m' a thoni mâ mir' n' shesht
Si burr qi kshtu t' a marr edhe un vesht ?
Kjo puna e martesës mori bujë
Dhe un s' jam foshje qi me fjal' të lujë.

DAUNI

Un mbes me të vërtet' krejt i çuditun,
Kështu kur më përgjigje ti pa pritun.
E prá më fol, o Diomed, në sy ;
Un jam ay qi duë të luj' me ty ?
Këto qi thuë a i beson ndopak,
A po qi t' prishemi po kërkon shkak ?
Un vet' dëshrova t' a ap bijën t' ime
Pa pasun frik' prej kujt a po shtrëngime ;
Nashti ç' asht ky trazim ke ti qi thuë
Se për me t' pasun dhandërr jam penduë ?

ALAINI

Prej dashunís ju mori me sy bota
Dhe kuvendoni tash për gjâ të kota.
Nuk asht nevoja zemrat t' uëja t' çilni

Edhe nga udh' e bisedimit t' dilni.
Me gjak të ftohët dhe me urtësi
Përulu ti qi je, vlla, mâ i rí.
Përpara kemi mbretin mjaft bujarë,
Qi jo veç vajzën t' a ep sá mâ parë,
Por dhe për sende mâ të mdha nuk stepet,
Sa edhè fronin po t' a duësh të epet.

DAUNI

Qi kam nji vajz' të vetme e din' t' gjithë
Dhe se fat' i sundimit t' im asht lidhë
Me dhandrrin trim, burrin e Evipes,
Qi t' bahesh n' vend të djalit kisha shpres'.
Nashti po shoh se dhandrrit s' i mjafton
Veç thelb' i zemrës, por dhe mâ kërkon.
Si m' kishin thanë ashtú po m' dalin fjalët,
Prandaj do t' shoh se kush nga të dy palët
Ka mâ të drejtë edhè mâ shum' m' pëlqen.
O Alain, pak vetëm tash na len.

SCENË E KATERTË

DAUNI, DIOMEDI,

DAUNI

Afrohu, Diomed, të bisedojmë
Dhe vetëm punët na t' i shkatarrojmë.
Nuk ka dyshim se deri sá t' a dhashë
Për shoqe shtrati t' vetmen t' imen vashë,
Un ty të duë dhe prandaj t' bana dhandërr.
Nashti më thuëj se a ke t' jetër andërr
Në mendje qi kështú pa prit' nxitohe
Edhè përpara vjehrrit vogëlohe ?
Nëqoftse ke për nesër mos e len,
Por hapët thuëje se mâ shum' m' pëlqen.

DIOMEDI

Të t' jera andrra n' mendje t' Diomedit
Nuk ka përveçse vajzës fol' prej mbretit;
Edhe atè mâ tepër e kërkoj,
Se vet' m' u dha si çmim qi meritoj
Dhe se ka ran' në veshin e gjithkuj;
Prandaj këthimin nji shnderim e quëj.
Kúr prá e shoh bín t' uëj qi më përbuz,
Në terr të shpirtit helmin mâ s' e fus;
Kjarisht ju them se vetë e keni msuë
Qi Evipeja t' rrijë ashtú me muë.

DAUNI

O Diomed, largoi nga mendja t' kqijat;
Ndëgjo dhe muë tash të tregoj të mijat.
Ti je mësuë të shkatarrojsh qytete;
Të therish trima kúr në luftë i gjete;
Je msuë të rrijsh ndër frone e pallate,
Qi i përshtaten tepër lakmís s' ate.
Prá do me gjallje fronin t' a liroj
E un mbë nj' an' të hiqem e të shkoj?
Se punët t' uëja këtè po tregojnë,
Sikundër gjith' njerzija e provojnë.

DIOMEDI

Duhet t' a dini ju, o mbret, dredhín,
Se trimat porsi un atè s' e dín'.
Lakmi po t' kemi për kunor' me ár,
Me arm' të mija e gjenj sá mâ par'.
Nuk kam nevoj' të dreth e të përdreth,
Kúr shum' fatoza n' dorë i kam përmbleth.
Por edhe kte më duhet me lajmuë
Se n' asht qi vajzën nuk m' a epni gruë,
T' a dini se nga froni do t' ju rrxoj
Dhe krejt qytetin do t' a shkatarroj.

DAUNI

Lark zemrës s' ime frika ka qëndrumun,
O Diomed, po deshe me kuptumun.
Ilirijani vdes gjithnji si burr
Dhe pleqënija nuk e dobson kurr.
Nuk tremben prá aq leht sá ti kujton,
Por djalërija e jote të verbon.
Të vdes me ndér mâ tepër e pëlqej,
Se sá si skllav' i yti të shërbej.
Këto t' i them qi t' i kuptojsh fort mirë,
Se ime bij' nuk merret me pa hirë.

DIOMEDI

Për mue qi mure t' nalta bana shesh,
Guxim' i yt vërtet më ban të qesh ;
Kaptina trimash çava un për her',
Prandaj vdekja e jote s' më ep ndér.
Dënimi mâ i math, o mbret Daun,
Për ty asht të marr vajzën me përdhun'
E jo t' a kem si shoqe në pallat,
Por skllave t a banj prej zemrimit tat.
E ty, qi fjalën kthen e nuk mban besë,
Të siguroj nji pleqëni të zezë.

DAUNI

Kur gjak' i pleqënís fillon e nxehet,
Asht mâ i tmerrshëm se sá munt t' pandehet.
Trimnít e rastit qi kaq shum' t' krenojnë,
Me kohën t' ime t' shkuëme nuk afrojnë.
Me gjak fatozash rrita djalërín
Edhe me famë e mbusha Ilirín.
Ndër shqembet t' ona t' egra nuk mësohet
Gjâ t' jetër veç si shtiza rrotullohet.
Nëqoft se të pëlqen mâ shum' të zgjatesh,
Edhe me plakun, Diomed, munt t' matesh.

Fund' i aktit të katërtë

AKT' I PESTË

SCENË E PARË

EVIPEJA, ALAINI

ALAINI

Deri nashti e mbar' puna na shkoi,
Qellimin t' on' t' përbashkët t' a forcoj'.
Rastin e drodha kaq me mjeshtëri
Të madhe, sá nuk e beson njerí.
Nashti tö lajmëroj, e ambël vashë,
Se tyk' u grindun bashkë atà i lashë.
Nuk ka dyshim se do të prishen krejt
Edhe dëshir' e jonë afron mâ shpejt.
Duhet të mburrem un për veprën t' ime,
Se ndryshe do të kishim mjaft pengime.

EVIPEJA

O Alain i zemrës, sa më vret
Ndërgjegjja muë kúr ti kto fjalë i flet !
U futëm tepër nëpër pun' të liga
E për rrezik' të atit t' im m' hyn' frika.
Yt vlla asht i fuqishëm guximtar
E ka treguë çudina dhe mâ par' ;
Im at përkundrazi sot quhet plak
Dhe munt të shytet lehtazi në gjak.
Oh, n' asht se kok' e 'tij ka për t' pësue
Prej shkakut t' im, un jetën mâ s' e duë.

ALAINI

Në kohën qi ti duhet të gëzohesh,
O Evipe, fillon të dëshpërohesh ?

Nuk korret fryt' i dashunís pa flí,
Se ndryshe do të bim' na vet' në zí.
Sa t' rrezikohet mosha mâ e ré,
I vjetri të pësojë, o Evipe,
Se jeta i fillon t' i perëndojë
Dhe asht gati Atropja t' ja shkurtojë.
Përpara nesh t' yt et dhe t' im vllai duhet
Drita e rrojtjes për gjithnji t' u shuhet.

EVIPEJA

Mos fol, o Alain, ashtu mâ tepër,
Se dashunín s' e blej me të till vepër.
Po e pësoi im at, ja ku t' a them,
Un mâ e gjall' nuk dëshiroj të jem.
Kam turp të rroj dhe jeta do t' më verdhet,
Kùr t' shoh gjakun e atit t' shtrenjt të derdhet,
Se shkaku i vërtet' për kto të kqija
Të 'tij së parit do të jetë e bija.
Nuk kam mâ fjal' të bisedoj mâ gjat',
O Alain, por më shpëto t' im át.

ALAINI

Përpara kohës mos e prish qetsín,
Se vdekja, Evipe, asht për njerín.
Me gjith' këte për atin tand t' sigroj
Qi do t' përpiqem tepër t' a shpëtoj
Nga dor' e Diomedit zemërgúr,
Të cilit flakë i del në krahanuër.
Rrezik' i math për t' im vlla pregatitet,
Se prej atij dashnija na venitet.
Nëqoftse dhe mbas 'tij nuk do t' bashkohem,
Ahere dhe t' yt et do t' i zemrohem.

SCENË E DYTË

DAUNI, EVIPEJA, ALAINI.

DAUNI

Të gjitha fjalët t' uëja qi më the
Më dulën të vërteta, Evipe.
Ay, qi dhandërr desha me e bâ,
Me mirësít e mija nuk u fâ.
Me paturpsí kërkon të më dredhojë
Edhè prej fronit t' shtetit t' më rrëxojë.
Kte un e mora vesht fort mir' nashti
Dhe për t' m' a kthyë mendimin s' ka njerí.
Vendosa prá prej zemrës t' a largoj
E me atè ty mâ nuk të martoj.

EVIPEJA

E shihni, at, se sá të drejt kam pasun
Qi Diomedit s' doja me iu qasun?
Un e parakuptova mir' rrezikun,
Prandaj s' më bante zemra me anmikun
Të lidhesh e t' i falja dashunín,
Kúr donte juve t' ju rrëmbej' lirín.
Nashti qi vet' dhe ju prá e kuptuët
Sá tepër me të ligun u gabuët,
Dhe un e knaqun po qetsohem fare,
Se mâ në funt nuk dola gënjështare

DAUNI

Po, bij'; ti punët mâ mirë i shikoje,
Ndonse së parit s' desha të besoje.
Por dhe nji gjâ nuk asht për t' u mohuë
Se përveç teje mjaft më ka ndihmuë
Dhe Alaini për t' zbuluë t' vërtetën,
Të cilit s' ja harroj sa të kem jetën.
Kujtoj qi edhè ty e mir' s' do t' ngjaj',

O Alain, kjo sjellja e t' yt vllai,
Prandaj kështu po bisedoj me ty,
Se të vështroj me Evipen në nj' sy.

ALAINI

Nuk e mohoj për vlla un Diomedin,
Por njikohsisht nuk e trathtoj dhe mbretin.
Kúr dashunín e vllait e barazoj
Me tradhëtin qi mbretit i kushtoi,
Pranoj të jem i ndershëm e pa faj
Tyke e zgjedh' dënimin e t' im vllai.

DAUNI

Si i paanshëm flet, o Alain,
Prandaj nga pak po më fiton dashnín.
Dhe un të çfaqem porsi birit t' im
Se për t' yt vlla kam dhan' të rand dënim.
Urdhnova prá qi cili t' a qëllojë
Edhe për dhe të lyë me gjak t' a lshojë,
Ay do t' jet' mbas meje trashgimtar
I fronit t' im të zbukuruë me ár.
E veç me këtë dhurat' nuk do t' mjaftoj,
Por duë me te dhe gjakun t' a trazoj ;
Bashk' me sundimin qi ka me trashguë,
Dhe Evipen kam me ja dhan' për gruë.

ALAINI

Urdhni i juëj asht dhan' me arsyë plot;
Un ikij, mbret, se nuk po qëndroj dot.

SCENË E TRETË

DAUNI, EVIPEJA

DAUNI

Si duket Alainin e drithtoi
Kjo fjalë e fundit tepër qi vrapoi.

O Evipe, pse humbe në mendime?
Fol me t' yt at nashti, o bij 'e ime.
Si Evipen e par' mâ s' po të njoh,
As gazin e fëtyrës po t' a shoh.
Kjo më brengos pa masë edhe t' a dishë
Se qetësín e shpirtit më ke prishë.
Un duë të shoh të lumtun e fatbardhë;
Më thuëj prá kjo mërzí nga të ka ardhë.

EVIPEJA

O at i shumfuqishëm dhe me ndér,
Përse m' a plasni buzën muë për her'?
Më doni t' jem e lumtun e n' qetsí,
Dhe si nji plaçk' t' më merrni pa dobí?
Te vrasësi i Diomedit, át,
Bijën e vetme t' epni si dhurat?
Nji her' ke Diomedi vojta çmim,
Pse te Mesapët doli në fitim,
Nashtí përsri më vini në truezë
Porsi dhurat' për faqen t' ime t' zezë?

DAUNI

Vërtet, o bij', ti ke të drejt t' ankohesh,
Por dhe nevojës s' ime do t' i shtrohesh.
Anmiku i tmerruëshëm ka fuqí
Edhe në ball atij s' i del njeri,
Po nuk u dhe ti çmim, o Evipe,
Qi bukurí të jashtzakonshme ké.
Me gjith' këte un s' dëshiroj të vuësh,
Por t' ap dhe n' t' jetër vend po të më thuësh
Cili zemrën e ngjom' t' a ka rrëmbyë,
Se mâ përpara duë të kem mir' ty.

EVIPEJA

O at i ambël, cila vajz' guxoi
Të çfaqi flakën qi e përcëlloi
E sidomos përpara prindvet t' vet,

Qi kan' fuqí mbi te edhe pushtet ?
Ju shoh qi jeni ndryshe, at me vlerë,
Dhe s' i përngjani prindëvet të t' jerë,
Por turpi zemrën si purtek' m' a dreth
E për me folun vehten se përmbleth.
Ju lutem shum', në se ndopak më doni,
Me ç' do njeri qi s' njoh mos më martoni.

DAUNI

Ti shpirtin t' im, o bij', fort mirë e njeh,
Prandaj flakën e mbrendshme pse m' a mbsheh ?
Përmblidhu mirë edhe më thuej me vrap,
Se cilin do t' pëlqejsh ate do t' ap.
Përmbi të rijt qi më kan' ran' në sy
Mâ i përshtatshëm m' duket muë për ty,
Me sjellje t' mira dhe me bukurí,
I zgjuët nga mendja përmbi ç' do njeri,
Ky Alaini qi këtu shpesh vjen,
Por nuk e dij në se dhe ty t' pëlqen.

EVIPEJA

O at i çmuëshëm, n' keni ju dëshir'
T' a bani Alainin porsi bír,
Dhe un guximin po e marr të flas
Se do t' a kqyrja porsi shoq me gas.
Asht shumë i fisshëm, o át, Alaini,
Por ndoshta veset e atij s' i dini.
E pat' me prova se si e dënon
Të vllan pse madhështín e juëj lakmon.
Provojeni edhe në raste t' jera,
Në doni për 'te të ju shtohet vlera.

DAUNI

Gëzohem, bij', qi mâ në funt t' provova
Dhe zjarrin tand të mbrendshëm t' a kuptova.
Si dhandërr Alaini do të vlente

Dhe mâ i pari muë do t' më pëlqente,
Të vlan e vet po t' mos e kish trathtuë,
Se nesër po kështu m' a ban dhe muë.
Ay, o bij', qi s' ka për vllan mëshirë,
Nuk mund të jet' për ty nji burr i mirë,
Dhe un qi t' a përmenda u pendova,
Se n' mendje tradhëtín e 'tij s' e çova.

EVIPEJA

O at i dashtun, ay s' asht përdor'
Prej as njeriut deri nashti trathtor.
Fisnik nga grada asht e nga Tydeu
Në Etolín e bukur ay leu.
Trathtín e vllait po të mos e zbulonte,
Zemrën e Evipes nuk e fitonte.
Pse shkaku qe qi më shpëtoi im át,
I fala dashunín un si dhurat'.
Prandaj kët' rradh' kini për muë mëshirë
Dhe mos më lini n' gjendje të vështirë.

DAUNI

Ah jo, o Evipe, s' gabohem dot;
Filles' e dashunís nuk ka qen' sot.
Nashti mirë e kuptoj se qysh prej kohe,
Për Alainin ti po përcëllohe.
Vetëm edhe nji gjâ duë të dalloj,
Qi sá mendohem aq mâ shum' dyshoj.
A mos dhe Diomedit ju trathtin
Ja pregatitët për t' a shduk' të zín
Edhe kështu të jeni të liruë
Mâ leht zemrat e djegme për t' bashkuë ?

EVIPEJA

Të flitni kshtu, o át, nuk ju ka hije,
Se faj të math i vini ju nji bije,
Qi s' din gjâ t' jetër veçe të ndëgjojë

Urdhnin e prindit t' vet e t' a zbatojë.
Pse m' bani kshtu nga syt t' më derdhen lot;
Si Evipen e keni çmuë der sot?

DAUNI

Fjalët e tepërta nuk i duroj
Nashti me vrap do t' ikij t' urdhënoj;
Qi m' Diomedin mos të vihet dorë
Pa u hetuë se asht vërtet fajtorë.

SCENË E KATËRTË

ALAINI, DAUNI, EVIPEJA

ALAINI

O mbret i adhuruëshëm, po guxoj
Për gruë bijën e vetme t' ju kërkoj.
Anmiku qi kërkonte me ju rrmyë
Fronin e nalt' nashti me gjak u lyë.
Prá Diomedi tash asht verdh' si dylli
Dhe syt e frikshëm për gjithnji i mbylli.
Mbassi nji shpallje bat' me randësi
Se Diomedin kush t' a vrasi n' gjí
Do t' marri Evipen si gruë, vrapova
Dhe vet' në zemër un me ushtë e shpova.

DAUNI

Ç' po thuë, o Alain? Ay tash vdiq?

ALAINI

Po; shkoi, o mbret, si gjith' njerzit e liq.

EVIPEJA

O Alain, sa bukur ti veprove;
Nashti dhe dorën t' ime e fitove.

DAUNI

E prá, o Alain, mâ mos vono;
Mbaroje fjalën edhe mos përto.
Për Diomedin si pate guxim
T' a lanjsh të vdek kúr qe nga ti mâ trim?
Pastaj si gjete rastin t' a gabosh
Edhe me usht' në zemër t' a qëllosh?

ALAINI

Kúr e ndëgjova qi e koni shpallë
Se cili Diomedin s' e len gjallë,
Ay do t' marri Evipen për grue,
O mbret i adhuruëshëm s' m' u duruë.
Un Evipen porsi të sjellshme vashë,
Nga thellësí' e shpirtit e kam dashë.
Prá nuk mendova se t' im vlla po vras,
Kúr zemrës s' ime Evipen i qas.
Kërkova mjaft dhe me mundime shumë
E gjeta mâ në funt në ran' në gjumë.
I shkova afër dhe me dor' s' e ngas,
Por ushtën t' ime n' zemër fell ja rras.
Ay si tundet vetëm dy her' hek
Dhe var kokën tetposht e mbet i vdek.

DAUNI

Kurse tash gjakun qi të rrjeth ndër deje
Derdhe, o Alain, ç' kërkon prej meje?

ALAINI

Sikundër qi e shpallët bijn' t' uëj duë.

DAUNI

Nuk asht e mundshme kjo qi po më thuë.

EVIPEJA

O at i adhuruëshëm, mos harruët
Se ç' far' dhurate vrassit i premtuët?

DAUNI

Nuk asht e udhës dhandërr për nji mbret,
Ay të bahet qi të vllan e vret.
Nashti për Diomedin më vijn' lot,
Se me ç' më duket shkoi i shkreti kot.
Hetimet për ate do të vazhdojnë,
Mbassi dredhinat kurr nuk më shpëtojnë.
Nëqoftse do t' a gjenj mâ von' pa faj,
Të dy duhet t' mendoni për pastaj,
Se gjakun e atij do t' a shpërblej.
Këte deri nashti po jau dëftej.

Fund' i aktit të pestë e të mrapëm

BKSH

ВКSH

BKSH

Vepra t'jera t' autorit

ULISI:	Tragedi me pesë akte					Fr. ari	0·60
AKILI:	«	«	«	«	«	«	0·60
ALEKSANDRI:	«	«	«	«	«	«	0·60
PIRRUA:	«	«	«	«	«	«	0 60
SKËNDERBEU:	«	«	«	«	«	«	0·60
DIOMEDI:	«	«	«	«	«	«	0·60
BUKOLIKËT:	Përkthim i Vergilit					«	0·60

BKSH